

MAŁGORZATA ZIMNA

ZAKAZ PUBLIKOWANIA WIZERUNKU OSKARŻONEGO

Artykuł 13 ust. 2 ustawy dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe¹ stanowi, że nie wolno publikować w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, jak również danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę. Ograniczenie wolności prasy jest uzasadnione zarówno interesem wymiaru sprawiedliwości, jak i poszanowaniem interesów indywidualnych osób uczestniczących w postępowaniu, w tym ochrony wizerunku, intymności, prywatności². Ustawodawca przewidział odstępstwo od tego zakazu w art. 13 ust. 3 prawa prasowego, stanowiąc, że właściwy prokurator lub sąd może zezwolić, ze względu na ważny interes społeczny, na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe. Przepis dotyczy postępowania przygotowawczego bez względu na prowadzoną formę oraz postępowania rozpoznawczego od momentu wszczęcia lub rozpoczęcia do formalnego zakończenia.

W rozumieniu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 26 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych³ za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Jest to nie tylko imię i nazwisko, ale także wszelkie inne szczegóły dotyczące danej osoby, które pozwalają na ustalenie jej tożsamości. Osobą możliwą do zidentyfikowania jest osoba, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności przez powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne (art. 6 ust. 2 cyt. ustawy). Danymi osobowymi są zatem zarówno takie dane, które pozwalają na określenie tożsamości konkretnej osoby, jak i takie, które nie pozwalają na jej natychmiastową identyfikację, ale są, przy pewnym nakładzie kosztów, czasu i działań, wystarczające do jej ustalenia. Ustawodawca, formułując art. 6 ustawy o ochronie danych osobowych, posłużył

¹ Dz.U. z 1984 r., Nr 5, poz. 24, z późn. zm.

² Wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 1095/99, OSNC 2003, nr 3, poz. 42.

³ Dz.U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926.

się klauzulą generalną. Tym samym nie określił zamkniętego katalogu informacji stanowiących dane osobowe. Dlatego też przy rozstrzygnięciu, czy określona informacja lub informacje stanowią dane osobowe, w większości przypadków nieuniknione jest dokonanie zindywidualizowanej oceny, przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności oraz rodzaju środków czy metod potrzebnych w określonej sytuacji do identyfikacji osoby⁴.

W doktrynie wyrażony jest pogląd, że przez pojęcie danych osobowych należy rozumieć informacje o imieniu, nazwisku, dacie i miejscu urodzenia, miejscu zamieszkania itd., czyli wszelkie informacje pozwalające na identyfikację osoby chronionej przepisem art. 13 ust. 2 prawa prasowego. Naruszeniem tego typu zakazu jest informacja, iż toczy się proces przeciwko „rudemu zawiadowcy stacji w Gądkach”, „dyrektorowi szkoły podstawowej w Kwiejcach Nowych”, „Jarosławowi W., synowi byłego Prezydenta RP”, „Mirostawowi H., synowi polskiego kosmonauty” itd. W każdym z takich przypadków niewątpliwie dochodzi do naruszenia art. 13 ust. 2 prawa prasowego. Rzeczą sądu jest jednak rozważenie, czy w sprawach, które dotyczą osób sprawujących funkcje publiczne bądź tylko powszechnie znanych oraz ich krewnych i powinowatych, nie należy korzystać w sposób szerszy z możliwości wyrażania zgody na ujawnienie danych osobowych takich osób na podstawie art. 13 ust. 3 prawa prasowego⁵.

Wizerunek to wytwór niematerialny, który za pomocą środków plastycznych przedstawia rozpoznawalną podobiznę danej osoby⁶. Oprócz klasycznych portretów malarskich, są to także fotografie i karykatury oraz inne formy. Art. 23 k.c. stanowi, że wizerunek, obok innych dóbr osobistych, pozostaje pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

Przepis art. 13 ust. 2 prawa prasowego nie zakazuje utrwalania głosu osób. Niewątpliwie głos nie jest wizerunkiem, nie należy też do danych osobowych, ale identyfikuje – czasami bardzo wyraźnie i jednoznacznie – osobę. Dlatego też *de lege ferenda* należałoby postulować taką zmianę przepisu prawa prasowego, aby także utrwalanie przez dziennikarzy głosu świadków i pokrzywdzonych mogło nastąpić tylko za zgodą tych ostatnich.⁷

Zakaz publikowania danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych bez ich zgody ma charakter trwały. Ustawodawca nie dał możliwości sądowni i prokuratorowi wydania ze względu na ważny interes społeczny, tak jak w przypadku osoby przeciwko, której toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, na zezwolenie ujawnienia ich danych osobowych i wizerunku. Niedopuszczalne jest publikowanie danych i wizerunku tych osób nie tylko w czasie trwania postępowania przygotowawczego i sądowego, lecz

⁴ www.giodo.gov.pl

⁵ J. Sobczak, *Prawo prasowe. Komentarz*, Lex 2008.

⁶ J. Barta, R. Markiewicz, *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, Warszawa 1995, s. 629.

⁷ J. Sobczak, *Prawo prasowe...*

w ogóle⁸. W literaturze trafnie wskazuje się na wyłączną dyspozycję zgody na publikację danych identyfikujących pokrzywdzonego i świadka. Sfera ich prywatności nie powinna doznawać ograniczeń na rzecz powszechnej dostępności, wszak żaden interes społeczny nie uzasadnia w tym przypadku silniejszej ochrony jak ochrona interesów tych uczestników procesu⁹.

Bezwzględny zakaz publikowania danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych, o którym mowa w art. 13 ust 2 prawa prasowego, bez zgody tych osób, chroni ich prawa osobiste i interesy. Zarówno świadkowie, jak i pokrzywdzeni często są zainteresowani, aby fakt występowania przez nich w procesie w określonym charakterze nie był znany szerszym kręgom społeczeństwa. Świadkowie z obawy przed zemstą za składanie obciążających zeznań, pokrzywdzeni, aby zachować dobrą sławę lub z innych powodów, chcą utrzymać w tajemnicy fakt pokrzywdzenia danym przestępstwem. Całkowicie słuszny jest wymóg uzyskania zgody świadków i poszkodowanych na publikację ich danych osobowych oraz wizerunku¹⁰.

Nietrafnie wskazuje się w literaturze, że w razie zgody sądu na użycie aparatury audiowizualnej na sali rozpraw tracą moc wszystkie uzależnienia publikacji wizerunku od zgody niektórych osób¹¹. Zakres anonimowości osób uczestniczących w procesie nie może być uzależniony od rodzaju sprawozdania z przebiegu rozprawy. Bez względu na zezwolenie sądu dla środków masowego przekazu na dokonywanie utrwaleń z przebiegu rozprawy, konieczne jest wydanie zgody na podstawie art. 13 ust. 3 prawa prasowego, dotyczącej zezwolenia na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie. W przypadku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych jest wymagana ich zgoda. Zezwolenie, o którym mowa w art. 357 k.p.k., nie może być zezwoleniem dorozumianym dla ujawnienia danych osobowych oraz wizerunku, o których mowa w prawie prasowym. Ustawodawca nie wskazuje odniesień ani wyjątków od stosowania wymogu wyrażenia zgody samych zainteresowanych lub sądu czy prokuratora. Dysponowanie prawem do anonimowości jest pozostawione uczestnikom procesu. W doktrynie również ukształtował się pogląd, że udzielenie zezwolenia na rejestrację obrazu rozprawy, z którego nie wynika poprzez warunki wskazane w trybie art. 357 § 2, aby zakazane było rejestrowanie obrazu ławy oskarżonych oznacza zgodę sądu, w rozumieniu art. 13. ust. 3 prawa prasowego, na ujawnienie wizerunku osoby, przeciwko której toczy się postępowanie¹².

Ustawodawca nie wprowadził ochrony danych osobowych i wizerunku sędziów, ławników, prokuratora i biegłych. W literaturze jest wyrażany pogląd, że filmowanie, szczególnie biegłych, ławników i prokuratorów, może ich narazić na rozmaite

⁸ B. Wójcicka, *Jawność postępowania sądowego w polskim procesie karnym*, Łódź, 1989, s. 149.

⁹ Ibidem, s. 157.

¹⁰ Ibidem, s. 153.

¹¹ S. Waltoś, *Prasa i proces karny w świetle prawa prasowego*, *Zeszyty Prasoznawcze* 1986, nr 1, s. 22.

¹² T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Zakamycze 2005, s. 900.

kłopoty i przykrości, mimo że przepisy prawa o tym nie stanowią, dziennikarze powinni się każdorazowo zastanowić nad potrzebą ich filmowania¹³.

Mając na uwadze przypadki naruszenia dóbr osobistych oskarżonych treścią sprawozdań oraz reportaży sądowych, ustawodawca wprowadził zakaz publikowania w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę bądź też właściwy prokurator lub sąd na to zezwolą ze względu na ważny interes społeczny. Unormowanie to ma zabezpieczyć dobrą sławę i godność oskarżonego. Jako podstawę zezwolenia przez właściwego prokuratora lub sąd wskazuje się ważny interes społeczny¹⁴. Zakaz publikowania danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, obowiązuje od wszczęcia postępowania karnego przeciwko określonej osobie, aż do jego prawomocnego zakończenia, a także w postępowaniu sądowym toczącym się po uprawomocnieniu orzeczenia¹⁵.

W orzecznictwie wskazuje się na nieuprawnione ujawnianie danych oskarżonego w prasie. Sąd Najwyższy orzekł, że ujawnianie danych osobowych oskarżonego w jednej gazecie nie uprawnia do podawania imienia i nazwiska bez zgody oskarżonego w innych mediach, gdy nie zezwolił na to także sąd lub prokurator¹⁶. Organ ten stwierdził, że może dojść do udzielenia zgody na publikację danych oskarżonego w sposób dorozumiany, ale danie jej jednemu tytułowi nie oznacza automatycznie zgody dla innych. Oskarżony ma prawo decydować, w jakiej sytuacji i na jakich warunkach jego dane będą podawane w wywiadzie. Słusznie sąd uznał, że czym innym jest wywiad, nad którym udzielający go ma kontrolę, a czym innym artykuł napisany w pełni przez dziennikarza¹⁷.

W przypadku postępowania przygotowawczego prokurator, rozważając wyrażenie zgody na udzielenie informacji mediom, musi dokonać oceny zezwolenia, biorąc pod uwagę dobro toczącego się postępowania przygotowawczego oraz interes stron, a także prawo społeczeństwa do informacji. Ważny interes społeczny, ze względu na który prokurator wydaje postanowienie w przedmiocie zezwolenia na ujawnienie danych, powinien być szczególnie doprecyzowany. Decyzja organu ingeruje w dobra życia prywatnego osoby podejrzanej, dlatego podstawy zezwolenia na ujawnienie powinny nie budzić wątpliwości. Uprawnienia prokuratora na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie, kończą się z chwilą sporządzenia aktu oskarżenia i przesłania sprawy wraz aktem oskarżenia do sądu. Zezwolenie na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osoby, przeciwko której toczy się postępowanie, jest skuteczne wobec wszystkich mediów. Ma to miejsce zwłaszcza w szczegól-

¹³ J. Sobczak, *Prawo prasowe...*

¹⁴ B. Wójcicka, *Jawność...*, s. 149.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Wyrok SN z 29 kwietnia 2011 r. (I CSK 509/10).

¹⁷ www.hfhrpol.waw.pl

nie bulwersujących opinię publiczną sprawach. Jednakże w każdym takim przypadku należy szczególnie ostrożnie wyważyć krzyżujące się interesy podejrzanego (oskarżonego), którego chroni zasada domniemania niewinności, z prawem opinii publicznej do informacji¹⁸.

Ujawnienie danych osobowych lub wizerunku oskarżonego może być uzasadnione wówczas, gdy miałyby to przynieść istotną korzyść społeczną¹⁹. Korzyść polega na:

- zapobieżeniu dalszej działalności przestępnej oskarżonego dzięki ostrzeżeniu społeczeństwa przed groźnym przestępcą poprzez publikację jego wizerunku;
- przyczynieniu się do ewentualnego ujawnienia nieznanych dotychczas organom ścigania wycinków działalności przestępnej oskarżonego;
- uspokojeniu opinii publicznej przez zapewnienie społeczeństwa, że sprawca przestępstwa, które wzburzyło opinię publiczną, został pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Ujawnienie danych osobowych lub wizerunku oskarżonego nie może być wykorzystywane jedynie w celu kompromitacji w opinii publicznej. Potrzeba przekazania szerokim kręgom społeczeństwa informacji drogą publikowania utrwaleń audiowizualnych z przebiegu rozprawy – ze względu na szczególne zainteresowanie społeczne daną sprawą lub ze względów ogólnoprewencyjnych, nie oznacza konieczności ujawnienia danych osobowych czy wizerunku oskarżonego. Sama chęć zaspokojenia ciekawości odbiorców przekazu – nie może być uznana za okoliczność wskazującą na istnienie interesu społecznego uzasadniającego udzielenie zezwolenia na publikację wizerunku oskarżonego. Okoliczności uzasadniające publikację utrwaleń audiowizualnych z przebiegu rozprawy nie zawsze będą uzasadniać także ujawnienie danych osobowych czy wizerunku oskarżonego²⁰.

W przypadku możliwości rozszerzenia jawności sąd rozważa dwie kwestie:

- zezwolenie na dokonywanie utrwaleń obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu za pomocą odpowiedniej aparatury,
- zezwolenia na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie karne²¹.

Rozstrzygnięcie każdej z tych kwestii w postępowaniu sądowym wymaga postawienia zawierającego uzasadnienie, w którym sąd powinien podać okoliczności wskazujące na istnienie interesu społecznego przemawiającego za udzieleniem zezwolenia. Samo zezwolenie sądu na dokonywanie utrwaleń z przebiegu rozprawy nie upoważnia przedstawicieli środków masowego przekazu do publikacji danych osobowych oskarżonego czy jego wizerunku. Zezwolenie na dokonywanie utrwaleń audiowizualnych nie może być traktowane jako jednoczesne zezwolenie

¹⁸ J. Sobczak, *Prawo prasowe...*

¹⁹ B. Wójcicka, *Jawność...*, s. 151.

²⁰ *Ibidem*, s. 152.

²¹ *Ibidem*.

nie sądu na publikację danych osobowych, czy wizerunku oskarżonego²². Sąd powinien wydać w tej kwestii osobne postanowienie uzasadnione interesem społecznym²³.

Zakaz wprowadzony w art. 13 ust. 2 prawa prasowego ma charakter względny w tym znaczeniu, że może być uchylony decyzją prokuratora lub sądu, zezwalającą na publikację danych. Podmiot zamierzający dokonać publikacji nie ma własnego, samodzielnego uprawnienia do oceny, że publikacja danych osobowych osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, jest dopuszczalna ze względu na interes społeczny. Zezwolenie sądu lub prokuratora na publikację danych osobowych i wizerunku tych uczestników postępowania jest wyjątkiem od zasady, że zgoda osoby jest warunkiem publikacji jej danych osobowych i wizerunku. Sąd lub prokurator może zezwolić tylko na publikację danych osobowych i wizerunku oskarżonego lub podejrzanego²⁴.

Bezsporne jest, że ujawnienie danych osobowych i wizerunku podejrzanego może nieść za sobą daleko idące konsekwencje zarówno dla niego samego, jak i dla jego rodziny i osób najbliższych. W grę wchodzi ingerencja w życie prywatne i rodzinne podejrzanego, naruszenie jego dobrego imienia, czci, wizerunku oraz niebezpieczeństwo stygmatyzacji²⁵. Zgodnie z art. 47 Konstytucji RP każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Przepis art. 13 ust. 3 prawa prasowego istotnie ingeruje w prawa zagwarantowane konstytucyjnie.

W przypadku postępowania sądowego zezwolenie nie budzi już takich kontrowersji ze względu na jasno wyrażoną zasadę jawności postępowania sądowego.

Ujawnienie danych osobowych bądź wizerunku oskarżonego może być uzasadnione wówczas, gdyby miało przynieść istotną korzyść społeczną. Korzyść taka może polegać na zapobieżeniu dalszej działalności oskarżonego dzięki ostrzeżeniu społeczeństwa, przyczynieniu się do ewentualnego ujawnienia, nieznanych dotychczas organom ścigania, wycinków działalności przestępczej oskarżonego, a wcześniej podejrzanego, uspokojeniu opinii publicznej przez zapewnienie społeczeństwa, iż sprawca czynu, który wzburzył opinię publiczną, został pociągnięty do odpowiedzialności karnej²⁶.

W doktrynie przeważa pogląd, iż zasadą powinno być nieudzielanie zezwolenia na ujawnianie danych osobowych i wizerunków osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, a które stoją pod zarzutem przestępstw o charakterze bagatelny, związanych wyraźnie z życiem prywatnym lub osobistym jednostki albo popełnionych z winy nieumyślnej. Wyjątek

²² J. Broł, *Sądowe aspekty prawa prasowego*, NP 1984, nr 1, s. 18.

²³ R.A. Stefański, (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Bratoszewski i in., 2003, t. II, s. 634.

²⁴ J. Sobczak, *Prawo prasowe...*

²⁵ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, www.sejm.gov.pl

²⁶ B. Wójcicka, *Jawność...*, s. 152.

powinny stanowić sprawy o szczególnie wysokim stopniu szkodliwości, którym sami sprawcy nadali odpowiedni rozgłos²⁷. Wskazuje się również, że przed prawomocnym osądzeniem sprawy karnej najśluszniej w ogóle nie podawać nazwisk oskarżonych, ponieważ w ten sposób unika się ryzyka wyrządzenia krzywdy osobie niewinnej lub sprawcy w rzeczywistości niewielkiego przestępstwa, przez publiczne rozgłoszenie hańbiących jej dobre imię zarzutów. Podawanie nazwisk osób oskarżonych w czasie trwania procesu może być uzasadnione wtedy, gdy są one znane z innych źródeł, takich jak np. rozesłaniu listu gończego za domniemanym sprawcą. Praktyka ujawniania danych osobowych oskarżonych przed wydaniem wyroku skazującego może dezorientować opinię publiczną oraz osłabiać jej zaufanie do wymiaru sprawiedliwości²⁸, zwłaszcza jeżeli zarzuty nie zostaną potwierdzone.

W sprawach, w których opinia publiczna jest szczególnie poruszona, poinformowanie publiczności w prasie o ujawnieniu czynu może być celowe, jednakże informacje prasowe i innych organów informacji winny być uzgadniane z organami ścigania, a do czasu złożenia aktu oskarżenia należy unikać ujawnienia nazwisk osób podejrzanych, nawet jeśli są zatrzymane. Sam fakt ujęcia podejrzanych, jeżeli opinia publiczna jest szczególnie zaniepokojona (powtarzające się przestępstwa przeciwko życiu, przeciwko wolności seksualnej, rozboje itd.), może być ujawniony²⁹.

Potrzeba zezwolenia na opublikowanie wizerunku oskarżonego dotyczy nie tylko momentu, kiedy znajduje się na sali rozpraw, ale również wszystkich innych związanych z tym sytuacji. Nie można więc filmować oskarżonego w drodze od sądu, na korytarzu, w chwili kiedy opuszcza karetkę więzienną itd. Podobnie jest niedozwolone utrwalanie wizerunków świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych bez ich zgody, gdy oczekują na wywołanie na salę rozpraw, czekają na korytarzu, idą do sądu itd.³⁰

W sytuacji gdy dane osób, przeciwko którym toczy się postępowanie, są podane przez prokuratora publicznie, w oficjalnym wystąpieniu, dziennikarzowi wolno je umieścić w publikacji, bez ubiegania się o zgodę. Dziennikarz nie ma obowiązku w takich wypadkach sprawdzać, czy prokurator działał zgodnie z prawem. Taki sam status ma informacja podana przez rzecznika prasowego prokuratury.

Na postanowienie w przedmiocie ujawnienia danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu toczy się postępowanie. Postanowienie wydane w toku postępowania przygotowawczego staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia (art. 13 ust. 4 prawa prasowego).

²⁷ B. Michalski, *Domniemanie niewinności a prasa*, Gazeta Sądowa i Penitencyjna 1967, nr 1.

²⁸ A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994, s. 185.

²⁹ M. Lipczyńska, *Polski proces karny*, tom I, *Zagadnienia ogólne*, Warszawa 1986, PWN, s. 68.

³⁰ J. Sobczak, *Prawo prasowe...*

Art. 13 ust. 4 prawa prasowego został wprowadzony ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo prasowe³¹, tym samym usuwając niekonstytucyjność art. 13 ust. 3 prawa prasowego z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, co stwierdził Trybunał Konstytucyjny³².

W literaturze podkreśla się, iż przygotowany materiał do publikacji nie może naruszać praw osób biorących udział w procesie oraz musi mieć cechować się rzetelnością i starannością przygotowania.³³ Dziennikarz może ponieść odpowiedzialność prawną za naruszenie zakazu wynikającego z art. 13 ust. 2 prawa prasowego, publikując dane osobowe i wizerunek świadka, pokrzywdzonego, oskarżonego bez ich zgody. Mimo braku wskazania sankcji karnych w art. 13 prawa prasowego, dziennikarz będzie ponosił odpowiedzialność w przypadku, gdy jego działanie wyczerpie znamiona z art. 241 § 1 lub § 2 k.k. Publikując w prasie dane osobowe bądź wizerunek osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze bądź sądowe, jak również dane osobowe i wizerunku świadków pokrzywdzonych i poszkodowanych, jeżeli te osoby nie wyraziły na to zgody, dziennikarz może dopuścić się, w określonych sytuacjach, przestępstw z art. 266 § 1 k.k., gdyż ustawa, jaką jest prawo prasowe, zakazuje dziennikarzowi publikowania wspomnianych danych i wizerunków osób, o jakich mowa w art. 13 ust. 2 prawa prasowego, a dziennikarz wbrew ustawie te informacje podaje do publicznej wiadomości. W literaturze wskazuje się, że przepis art. 266 § 1 k.k. przewiduje sankcję karną w odniesieniu do czynów, które naruszają obowiązek dochowania tajemnicy określonych informacji ustanowiony w przepisach innych ustaw³⁴. Charakter takiej tajemnicy ma zakaz statuowany w art. 13 ust. 2 prawa prasowego.

Podsumowując, należy podkreślić, że przepisy art. 13 ust. 2 i 3 prawa prasowego nie są równoznaczne z przepisem art. 357 k.p.k., tzn. że postanowienie wydane przez sąd o zezwoleniu przedstawicielom radia, telewizji, filmu i prasy na dokonywanie za pomocą aparatury utrwałień obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy nie oznacza, iż można publikować wizerunek i dane osobowe oskarżonego, pokrzywdzonego czy świadka. Dziennikarz natomiast nie musi zabiegać o zezwolenie na publikowanie nazwisk prokuratora, sędziów, ławników, obrońców, pełnomocników, biegłych, protokolanta, tłumacza, a więc osób, które z racji funkcji, zawodu czy posiadanych umiejętności występują w toku procesu. Utrwalając przebieg rozprawy, można bez przeszkód te osoby filmować oraz nagrywać ich głosy, chyba że zostanie to ograniczone przez sąd na podstawie art. 357 § 2 k.p.k. Podając nazwiska do wiadomości publicznej, dziennikarz powinien postępować z należytą oględnością, bacząc, aby działaniem swoim nie wyrządzić tym osobom szkody i nie narazić ich na zniewagi bądź nawet naruszenie nietykalności osobistej. Bez przeszkód w razie wydania zezwolenia na utrwalenie przebiegu rozpraw za

³¹ Dz.U. z 2011 r., Nr 205, poz. 1204.

³² Wyrok TK z dnia 18 lipca 2011 r., sygn. akt 25/09, Dz.U. z 2011 r., Nr 156, poz. 934.

³³ W. Jasiński, *Bezstronność sądu i jej gwarancje w polskim procesie karnym*, 2009, s. 393.

³⁴ W. Wróbel, (w:) *Kodeks karny. Komentarz*, t. II, (red.) A. Zoll, Kraków 1999, s. 987.

pomocą aparatury, w trybie art. 357 § 1 k.p.k. można filmować publiczność na sali rozpraw. Nie ma przy tym przeszkód, aby wśród publiczności siedzącej na sali zostali sfilmowani znajdujący się tam świadkowie. Ochrona świadka, statuowana przez przepis art. 13 ust. 2 prawa prasowego, kończy się bowiem z chwilą złożenia przez niego zeznań. Jeśli po tym fakcie pozostanie on na sali wśród publiczności, nie pełni już roli świadka³⁵.

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono zakaz publikowania wizerunku oskarżonego na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe. Omówiono również zagadnienia dotyczące zakazu publikowania danych osobowych i wizerunków świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych. Opracowanie zawiera odniesienia do pojęcia danych osobowych według ustawy z dnia 26 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych oraz wizerunku. Opierając się na jednej z naczelnych zasad procesu, zasadę jawności poddano analizie przepisy szczególnej formy ujawnienia danych osobowych i wizerunku oskarżonego. Artykuł wskazuje na poglądy doktryny, na podstawie których przeanalizowano pozytywne i negatywne skutki publikacji danych oskarżonego w fazie postępowania sądowego oraz podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Wskazano przypadki, w których zasadne jest ujawnienie danych i wizerunku podejrzanego i oskarżonego, a także sytuacje, w których organy nie powinny zezwalać na taką publikację.

SUMMARY

The article presents the ban on publishing the image of the accused on the basis of the Act on the Press Law of 26 January 1984. It also discusses the issues concerning the ban on publishing personal data and images of witnesses, the aggrieved and victims. The study includes references to the concept of personal data in accordance with the Act on the Protection of Personal Data and a Personal Image of 26 August 1997. Based on one of the principles of a judicial proceeding, i.e. the principle of the publicity of a judicial proceeding, the article analyzes the provisions of the specific forms of disclosure of the accused person's personal data and image. The article points out the views of the doctrine, on the basis of which positive and negative effects of publishing the personal data of the suspect in a pre-trial proceeding and of the accused in a court proceeding are analyzed. The article presents cases in which a disclosure of the personal data and the image of the suspect or the accused is justified and situations in which the authorities should not allow these data to be published.

³⁵ J. Sobczak, *Prawo prasowe...*